Переконана, що камішібай особливо цінний у 5 класі, адже відповідає віковій потребі дітей у грі, творчості, русі та емоційному спілкуванні. Він допомагає формувати читацьку, комунікативну, соціальну та культурну компетентності, розвиває уяву й критичне мислення.

Учень не просто читає історію — він проживає її.

Саме тому у своїй роботі я прагну створювати на уроках простір, де можна читати, фантазувати, малювати, говорити, слухати, грати й творити разом.

І тоді урок зарубіжної літератури справді стає «школою радості» — місцем, де книга відкриває двері у світ, а дитина отримує можливість залишити в цьому світі власний творчий слід.

Номінація «Розробка уроку української літератури для 5–9 класів НУШ»

Світлана Кірстя,
вчителька української мови та літератури,
вищої категорії,
Близнюківський ліцей Близнюківської селищної ради
Лозівського району Харківської області

Незламність духу та світло надії
Урок додаткового читання за повістю М. Павленко «Миколчині історії» (6 клас)

УДК 373.5.016:821.09.161.2»19/20»(092)ПАВЛЕНКО
https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.3.371503

Мета (формувати компетентності) предметні — проаналізувати ключові епізоди твору; з'ясувати, як народні уявлення про святого Миколая трансформуються в тексті та яку роль вони відіграють у долі головного героя; **ключові** — формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, вміння здійснювати самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію; розвивати логічне мислення, творчу уяву, мовленнєві навички; **загальнокультурні —** формувати навички роботи в групі, співпрацювати разом з іншими на результат; життєві компетентності учнів: ціннісне ставлення до людей, до себе, до родини, природи, культури і мистецтва, до держави та праці, почуття відповідальності за збереження національних традицій та звичаїв; формування дієвого патріотизму підростаючого покоління.

Мовленнєва змістова лінія: робота з текстом (повість Марини Павленко «Миколчині історії»).

Очікувані результати: учень / учениця відповідає на запитання за змістом прочитаного художнього тексту, акцентуючи увагу на важливих деталях; формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу тексту; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання; складає та оформлює власні тексти відповідно до усталених мовних норм із дотриманням принципів академічної доброчесності; може пояснити, хто такий Святий Миколай в українській традиції, та визначити його символічне значення у повісті Марини Павленко «Миколчині історії».

Види навчальної діяльності: учень / учениця формулює відповіді за змістом прочитаного; обґрунтовує та коментує актуальність порушених у творі проблем; створює медійний проєкт; характеризує емоційний стан головного героя; виконує завдання за інтерактивними технологіями.

© Світлана Кірстя, 2026

Ціннісні орієнтири: здобувачі освіти вільно володіють державною мовою, мають навички роботи в групі, знають та дотримуються звичаїв і традицій свого народу.

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент.

Емоційне налаштування на позитивну співпрацю.

Метод «Мій внутрішній ліхтарик».

Слово вчителя. Сьогодні ми говоримо про часи, коли зовнішнє світло може згаснути, але внутрішнє — ніколи. У кожного з вас на парті є символічна наліпка-зірочка (картка). Оберіть зараз колір свого внутрішнього «ліхтарика»:

— я готовий / готова світити яскраво і допомагати іншим (активна робота).

— мій ліхтарик працює в режимі енергозбереження (потрібна підтримка).

— я ще не визначився / не визначилася, але готовий / готова до розвідки (спостереження).

ІІ. Етап мотивації.

Метод «Загадковий предмет».

Вчитель (*показує ліхтарик і вмикає його*).

— Навіщо розвіднику ліхтарик? А навіщо він Миколці? (*Розвіднику — щоб бачити шлях і ворога. Миколці — щоб не було страшно, щоб знайти бодай краплю світла й надії).*

ІІІ. Оголошення теми уроку та визначення СМАРТ-цілей.

Слово вчителя. Так, правильно ви говорите. Ліхтарик допомагає подолати темряву навколо. Але значно складніше перемогти темряву всередині — страх, зневіру та самотність. Сьогодні ми дізнаємося, як маленька дитина змогла зберегти власне внутрішнє світло, яке виявилося яскравішим за будь-який прожектор.

— А як ми можемо подолати свої страхи?

Висновок. Так, подолання страху може містити різноманітні психологічні практики, які допомагають зменшити тривогу та відновити психічне благополуччя. Це і дихання, і медитація, і творчі види мистецтва, але ніколи не соромимося звертатися за допомогою до дорослих, до фахівців.

Сьогодні на уроці ми розгорнемо сторінки повісті «Миколчині історії». Побачимо світ очима хлопчика, чиє життя зовсім не схоже на казку. Але саме в його історії образ Святого Миколая постає не як далекий мешканець небес, а як жива традиція українського милосердя.

❖ Запис у зошити теми уроку: ***Незламність духу та світло надії в повісті Марини Павленко «Миколчині історії».***

❖ Визначення учнями СМАРТ-цілей.

Учитель (підсумовує відповіді учнів). Так, ми дізнаємося:

— Чому віра в диво — це не слабкість, а величезна сила?

— Як традиція допомагає вижити, коли здається, що надії немає?

І головне: як нам самим не дати згаснути світлу всередині нас, коли навколо — непрості часи?

Миколка чекав на свого Святого. А ми сьогодні спробуємо зрозуміти, як цей Святий приходить до тих, хто його найбільше потребує.

❖ Повідомлення критеріїв оцінювання та інформування всіх учасників освітнього процесу про правила чесності, довіри, поваги та справедливості (академічна доброчесність).

ІV. Опрацювання навчального матеріалу.

Учитель. Марина Павленко — саме та людина, яка вміє «підсвітити» такі складні теми у своїх творах**.**

❖ Вправа «Інтерактивне знайомство з автором: факт чи фейк?».

Учитель Світлана Кірстя з учнями Близнюківського ліцею Близнюківської селищної ради Лозівського району Харківської області

На слайді фото М. Павленко та кілька фактів, серед яких є один хибний.

З а в д а н н я. Знайдіть «фейк»: народилася на Львівщині, пише лише казки, є художницею. (Відповідь: вона пише не лише казки, а й серйозні повісті для підлітків, як-от «Русалонька…» та «Миколчині історії»).

Учитель. Марина Павленко не боїться говорити з дітьми на складні теми, бо вірить, що ви — дорослі та мудріші, ніж здається.

Робота над змістом твору

❖ Вправа «Візуалізація змісту твору». Назвіть зображений епізод із повісті «Миколчині історії».

❖ Бесіда.

— Хто є «дзеркалом правди» у творі? (*Пес Найда*).

— Що символізує «розвідка» Миколки? (*Шлях до виживання*).

— Який аромат відчуває Найда від «своєї» людини? (*Запах яблук і тепла*).

— Чому Миколка не зламався? *(Мав внутрішній стрижень — код незламності).*

❖ Фотопаралель «Найда та Патрон» (слайд 6).

— Розгляньте зображення.

— Чи впізнали ви цих героїв? (*Пес Патрон — реальний герой, Найда — герой, який став «ангелом-охоронцем» для хлопчика Миколки з повісті «Миколчині історії»*).

— Чому Найда з'явилася в житті Миколки саме тоді, коли йому було найважче?

— Найда — безпритульний собака, і Миколка часто почувається «чужим» у власній родині. Як їхня зустріч змінила обох?

— Згадайте епізод, де Найда виявляє свою вірність. Чого ми можемо навчитися у неї?

— Що спільного у Найди та Патрона? (*Служіння людям та гострий нюх на небезпеку).*

Ознака	Патрон (реальність)	Найда (книга)
Місія	Безпека країни	Спокій однієї дитини
Визнання	Шлейка з шевроном, нагороди	Старий нашийник
Сила	Професійний нюх	Безмежна любов і терпіння

— Патрон працює на ДСНС. Він шукає міни. Від чого він рятує людей? (*Від фізичної смерті, від вибухів).*

— Найда з повісті «Миколчиних історій» не має нагород. Але він завжди поруч із хлопчиком, якого часто не помічають дорослі. Від чого вона рятує Миколку? *(Від самотності, відчаю, відчуття непотрібності).*

— Хто з них важливіший? Чи можна порівнювати подвиг на мінному полі та «подвиг» бути поруч з людиною в біді щодня?

Висновок. Патрон рятує життя, а Найда — рятує душу. Кожному Миколці потрібна своя Найда, а кожній країні — свій Патрон. Але головне — це зв'язок. Любов Миколки до Найди робить його людиною попри всі злидні і нещастя.

Аналіз розділу повісті «Святий Миколай».

— Як ви думаєте, чому серед поданих ілюстрацій є ікона?

— Хто зображений на ній?

— Що ви знаєте про Святого Миколая? Як це пов'язано зі змістом твору?

— Чому Миколка так тримається за іконку? Це просто релігія чи щось більше?

Довідка.

Святий отець Миколай здавна в нашого народу наділений великою пошаною. Миколай був священником і все своє життя присвятив справам милосердя. Він лікував хворих, допомагав в'язням, опікувався сиротами. Ще за життя його називали батьком усіх бідних і беззахисних. За це Господь Бог прославив його даром творення чудес і дав силу робити ще більше добра. У народних легендах святий Миколай боронить людей від пожеж, повеней. Захищає тих, хто перебуває у плаванні. Особливо святого Миколая любили діти. У ніч на 6 грудня (19 грудня за юліанським календарем), у день вшанування пам'яті Миколая Чудотворця, єпископа Мирлікійського, добрий дідусь Миколай розносив подарунки слухняним дітям.

Цієї ночі всі повинні бути щасливими: і ті, які роблять подарунки, і ті, кому їх роблять. Бо найбільше щастя в житті — це робити добро.

Зверніть увагу, Дід Мороз і Санта-Клаус — це казкові персонажі, тобто вигадані, й існують вони не так давно — 150-200 років. А Святого Миколая ототожнюють (тобто це одна й та ж людина) з образом Миколая Чудотворця.

В історії України були такі сумні часи, коли все, що стосувалося релігії, було заборонено: свята, традиції, персонажі. І Святого Миколая спіткала така доля. Саме тоді набрав популярності Дід Мороз. Наразі, у вільній Україні, ми відроджуємо свої традиції,повертаємо народні свята та їхніх персонажів.

❖ Робота в групах «Традиційний образ Святого Миколая».

З а в д а н н я — порівняти народні уявлення та художній образ у повісті М. Павленко «Миколчині історії».

1. Візуальний портрет

Народні уявлення	За повістю «Миколчині історії»
Одяг: пишні ризи, золота митра, єпископський посох.	*Одяг:* вицвілі фарби на старій іконі, «проступає крізь пил підвалу».
Атрибути: мішок із подарунками, книга вчинків.	*Атрибути:* «світло, що пробивається крізь темряву», символ надії.
Зовнішність: сивий дідусь із лагідним поглядом.	*Зовнішність:* суворий, але милосердний лик, що «дивиться прямо в душу».

2. Локація та простір (де перебуває?)

• У народі: спускається з небес, заходить у кожну хату через вікно або димар.

• У повісті: перебуває поруч із Миколкою у холодному підвалі. Він не десь«далеко», він — частина важкого побуту героя.

3. Функція та роль (що робить?)

А. Народний Чудотворець: приносить солодощі («миколайчики»), дарує радість, карає за неслухняність різкою.

Б. Миколчин Святий:

Співрозмовник: Миколка звертається до нього як до єдиного дорослого, кому можна довіряти.

Оберіг: Захищає хлопчика від відчаю та самотності.

Моральний орієнтир: Миколка звіряє свої вчинки з поглядом Святого на іконі.

4. Ключові символи

Світло: у народі — зірка на небі; у книзі — ліхтарик Миколки та світло ікони.

Диво: у народі — матеріальні подарунки; у книзі — виживання, знахідка Найди, збереження людяності.

Ім'я: хлопчик названий на честь Святого, що підкреслює їхній духовний зв'язок («Миколка під захистом Миколая»).

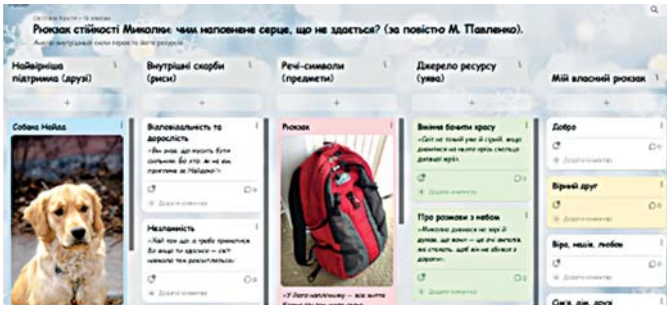

Висновок. Святий Миколай у Марини Павленко — це не казковий персонаж, а внутрішня сила хлопчика, який вірить у добро навіть тоді, коли навколо лише темрява і холод.

❖ Фізкультхвилинка.

❖ Практична діяльність: Метод «Рюкзак стійкості».

Наповнімо рюкзак Миколки речами, які допоможуть йому в сучасному житті (учні працюють на дошці Padlet).

— Хто сьогодні для українських дітей, особливо на прифронтових територіях, виконує роль помічників Святого Миколая? (*Волонтери, військові ЗСУ, небайдужі люди*). Тобто традиція милосердя оживає в діях наших сучасників.

❖ Творчий колективний проєкт «Сучасний подарунок від Миколая для України» на дошці Canva.

Пояснення зображень.

Купол Захисту (ППО). «Мирне небо». Це найперше прохання до Миколая — щоб кожна дитина могла спати у своєму ліжку, а не в коридорі чи сховищі.

Ключ Миру. Справедливий мир та повернення всіх територій. Можливість відімкнути двері рідного дому для тих, хто був змушений піти.

Хліб-сіль (життя). Ситність та гостинність. Щоб на кожному столі — від великого міста до найменшого села — завжди був хліб.

Вічне Світло та Тепло. Затишок у кожній оселі, незалежно від обставин. Тепло, яке зігріває і тіло, і душу.

Вишиванка-броня. «Вишиванка для кожного». Це наш генетичний код, який захищає нас краще за будь-який метал, зберігаючи нашу ідентичність.

«**Стрічка Зв'язку»**. Можливість завжди почути голос рідних. Щоб слова «Абонент поза зоною досяжності» назавжди зникли з нашого життя.

Квиток «Додому». Повернення всіх військовополонених, депортованих дітей та біженців. Це найсильніша емоція цього подарунка.

Книга Майбутнього. Право самостійно писати свою нову історію вільної, незалежної, економічно сильної країни.

Слоган на пакуванні подарунка: *«Не магією, а нашою вірою. Не лише дивом, а нашою працею. З Днем Святого Миколая, Україно!»*

Підсумок. «Терези цінностей».

V. Етап самооцінювання.

Вправа «Мій маршрут стійкості».

Протягом уроку учні «наповнювали» ресурсами свій рюкзак.

Наприкінці уроку вони замальовують частини рюкзака залежно від успішності:

«Знання» (аналіз твору): чи зміг я пояснити, чому Миколка не зламався? *«Емпатія»* (робота з образами Найди та Патрона): чи відчув я різницю між порятунком життя і порятунком душі?

«Творчість» (робота в Canva/Padlet): чи додав я свій символ у спільний проєкт?

«Співпраця»: чи був я «помічником Миколая» для своєї групи сьогодні?

Шкала оцінювання:

Повний рюкзак — я активно працював і все зрозумів.

Рюкзак зібрано наполовину — я був уважним, але маю ще питання.

Тільки почав збирати — сьогодні мені було складно, але я взяв головне — надію.

VI. Домашнє завдання.

Стань «помічником Миколая» вже сьогодні. Зроби одну маленьку добру справу чи виготуй традиційний оберіг «миколайчик» для наших захисників та додай коротке побажання (2—4 речення).

За бажанням намалюй або опиши: якою зіркою Святий Миколай засвітив би твоє серце?

VII. Рефлексія та підсумок.

Вправа «Валіза в дорогу» (дошка Canva): на стікерах напишіть одну рису характеру Миколки, яку ви хотіли б «узяти собі» в життєву дорогу, щоб бути сильнішими сьогодні. (Наприклад: вірність, витривалість, вміння радіти малому, надія). Приклейте на символічну «валізу» на дошці.

Слово вчителя.

(На мультимедійній дошці картинка розкритої долоні, на якій лежить маленька зірочка — символ надії. Звучить інструментальний «Щедрик»https://www.youtube.com/watch?v=kgL7hHLcAbk&t=20s)

Я думаю, що сьогоднішній урок дав вам ще одну краплину знань.

Історія Миколки — це не просто розповідь про хлопчика з книжки. Це історія про кожного з нас у 2026 році.

Учні Близнюківського ліцею Близнюківської селищної ради Лозівського району Харківської області

Його рюкзак може здаватися важким від випробувань, але насправді він легкий, бо наповнений любов'ю до Найди, вірою в диво та незламністю духу.

Миколка вчить нас головному: неважливо, скільки тобі років і які обставини навколо — ти сам обираєш, чим наповнити свій «рюкзак стійкості». Нехай у вашому наплічнику завжди знайдеться місце для надії, а поруч завжди буде вірний друг, який розуміє без слів.

Пам'ятаймо, що існують найсвятіші людські почуття: щирість, прощення, любов, милосердя. Їх не купиш у магазині, ні в кого не позичиш, їх просто можна набути.

А Святий Миколай — це не про пакунки.

Це про те, щоб у кожному серці не згасла маленька зірка.

Пам'ятайте: світло всередині нас завжди яскравіше за будь-яку темряву ззовні.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. https://osvita.ua/school/literature/p/72517/
2. https://padlet.com/lutschik2/padlet-ycamz7nablk3kp22
3. https://www.canva.com/
4. https://www.youtube.com/watch?v=kgL7hHLcAbk&t=20s
5. https://chatgpt.com/
6. https://gemini.google.com/
7. https://notebooklm.google.com/

Номінація «Розробка уроку української літератури для 5–9 класів НУШ»

Наталія Баранова,
вчитель української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, старший учитель, Красногорівський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області

«Материнська добра ласка» Урок за поезією В. Симоненка «Лебеді материнства» (7 клас)

УДК 373.5.016:821.09.161.2»19/20»(092)СИМОНЕНКО
https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.3.371506

Мета:

предметна: проаналізувати художні образи та символіку поезії; з'ясувати роль художніх засобів; розкрити ідею любові до матері та Батьківщини;

ключові компетентності: спілкування державною мовою, інформаційно-цифрова (робота з медіаконтентом), соціальна та громадянська (формування активної життєвої позиції);

очікувані результати: учень / учениця аналізує текст, пояснює символіку образу лебедів, висловлює свою позицію щодо життєвого вибору, створює власний творчий продукт.

Обладнання: кросенс, сервіс WordArt, презентація до уроку (https://drive.google.com/drive/folders/1TidfP4XOycbZr0lX3unXTNSmZziarDUn?usp=sharing), ресурс Canva для групової роботи, буктрейлер (https://youtu.be/87KMusBSvws?si=G-08Mn0YBMDNZYAY), набір гексів, руханка (https://www.youtube.com/watch?v=Oms3ftolm8c), відео «Лебеді материнства» (https://youtu.be/82fJAos2CW0), інтерактивна вправа «Сонце-Хмара» (https://gemini.google.com/share/dc07685c940f), живий голос В. Симоненка Sound Cloud (https://soundcloud.com/vasylsymonenko/sets/zhyvyi-golos-vasylya-symonenka).

© Наталія Баранова, 2026